

Eva Björg Ægisdóttir

Slapeloos

Vertaald door Willemien Werkman

DE FONTEIN

Voorwoord

Jarenlang had ik dezelfde droom: ik sta in de badkuip in de tuin van mijn ouders en mama wast mij met een washandje. De omgeving is met sneeuw bedekt, de hemel is helder en van het kokendhete water stijgt stoom op die ons omringt. 'Je moet schoon zijn,' mompelt mama terwijl ze mij zo stevig boent dat mijn huid vuurrood kleurt.

In de verte klinkt het geluid van een bel.

Ik weet nooit of dit een fijne of een nare droom is. Terwijl hij bezig is voel ik mij niet slecht, maar als ik wakker ben geworden houd ik de rest van de dag een onbehaaglijk gevoel en ik raak het idee dat ik vies ben niet kwijt, hoe vaak ik mij ook was.

I

Sommigen leven in een droomwereld en anderen zien de werkelijkheid onder ogen; en dan zijn er de mensen die de ene in de andere veranderen.

DESIDERIUS ERASMUS

1

Marsibil

Zaterdag 12 november 1977

De brief lag op de vloer toen ik thuiskwam, een witte envelop op vuile tegels. Mijn naam stond met zwarte pen en in hoofdletters op de voorkant geschreven: MARSIBIL KARVELSDÓTTIR. Mijn hart begon tekeer te gaan in mijn borst zodra ik de envelop opende; niet voorzichtig met een briefopener zoals mijn vader mij dat had geleerd, maar ik scheurde hem ruw open, zodat een deel van de inhoud ook scheurde. De brief was met de hand geschreven en op sommige plaatsen was de inkt uit de letters gelekt, als adertjes.

Hallo Marsibil,

Ik heb je gemist! Hoe gaat het?

Hopelijk vergeef je mij dat ik deze keer je echte naam gebruik (haha, grappig, hè?).

Ik vond dat ik je moest schrijven om je te laten weten dat ik hier ben. Ik ben maar een paar woorden bij je vandaan, als je me nodig hebt.

Hoopvolle groet.

Er glibberde iets kouds over mijn rug, als een regenworm, en mijn benen werden zo slap dat ik het liefst op de grond wilde gaan

zitten. Dat deed ik niet, maar ik plofte neer op een stoel aan de keukentafel en staarde een uur lang uit het raam.

De rest van de dag liep ik door de flat rond als een robot. Ik controleerde de sloten om het halfuur, dacht dat ik iemand aan het raam hoorde morrelen en verborg me achter de gordijnen terwijl ik keek naar een man die in de richting van mijn huis staarde terwijl zijn hond door zijn achterpoten zakte en op het erf scheet.

Ik deed die nacht geen oog dicht.

De vierde nacht dat ik wakker lag en in het donker lag te staren, vroeg ik mij af hoelang je zonder slaap kon. Ik had ooit gehoord dat het tien dagen was, maar ik wist niet wat de doodsoorzaak dan was; of het hart het opgaf of het lichaam ermee ophield. Gewoon stopte. Voordat het zover was, zouden er allerlei bijverschijnselen van de slapeloosheid de kop opsteken, zoals hallucinaties, geheugenverlies, gebrek aan concentratievermogen en een vertraagde reactiesnelheid. Ik kon me zeker slechter concentreren, maar ik had nog geen hallucinaties gehad.

Mijn moeder belde op de ochtend van de vierde dag, toen ik net de blaadjes telde van mijn vredeslelie. Gisteren waren het er zeventien geweest, maar nu telde ik er slechts vijftien. Het klopte niet, maar ik had ze al drie keer geteld.

‘Heb je dat stuk gezien?’ vroeg ze met hese stem, alsof ze net wakker was.

‘Welk stuk?’

‘Over je zus,’ zei mama. ‘Tien jaar sinds Stína verdween of iets van dien aard. Een artikel dat alleen is geschreven zodat mensen nog meer van ons kunnen vreten.’

Mama’s woordkeus bracht een beeld in mij naar boven. Hoe wij als gezin op tafel lagen terwijl mensen in een menigte met elkaar op de vuist gingen om hun tanden in ons vlees te kunnen zetten.

‘Wat staat erin?’

Ik ging zitten en sloot mijn ogen, die heet en pijnlijk aanvoelden na al die doorwaakte nachten. Vanaf het moment dat de brief was

gekomen was ik zowel opgefokt als geïrriteerd geweest, alsof ik er voortdurend rekening mee hield dat iemand mij zou bespringen. De nachten waren het ergst, omdat ik dacht overal geluiden te horen terwijl ik in mijn bed lag en wakend droomde; ik hoorde fluisterende stemmen vlak bij mijn oor of krakende voetstappen op het grind onder mijn raam, ondanks dat ik op de vierde verdieping woonde. Slaaptekort doet wonderlijke dingen met de zintuigen en ik had het gevoel of de geluiden vervormd waren. Sommige waren een verre zoemtoon geworden, terwijl andere juist leken aan te zwellen. De wind en het suizen van de verwarmingsleidingen klonken luider dan mensen die tegen mij praatten of muziek op de radio. Mijn gedachten waren een soort klei geworden die onmogelijk in een vorm kon worden geperst, maar mijn wakende dromen waren heel realistisch. Ik had altijd moeite gehad om onderscheid te maken tussen dromen en werkelijkheid. Ze hadden de neiging in elkaar over te lopen en één grote brij te vormen. Vaak leek het of ik geen van beide kon vertrouwen.

Mama zuchtte. ‘Ze rakelen de verdwijning weer op en er staat een foto van Stína op de voorpagina. En een van ons in het artikel, die foto die ze toen in de kamer hebben gemaakt, vlak nadat ze verdween, weet je nog?’

Ik herinnerde me het nauwelijks, maar ik zei ja.

Mama klonk huilerig toen ze verzuchtte: ‘Hoe kan het dat het al tien jaar geleden is. Marsí?’

‘Dat begrijp ik ook niet.’

Een lange stilte. Toen geritsel van papier en het schrapen van haar keel. ‘Kom je morgen?’

‘Ik kom.’

Elk jaar op 17 november stapte ik in de auto en reed ik naar huis op Nátthagi om die ‘verjaardag’ te vieren, die niemand van ons wilde vieren. Ik zag er al weken van tevoren tegen op, verzoon allerlei excuses, maar ging toch altijd.

‘Ga niet te laat de deur uit,’ zei mama. ‘Het is veiliger om auto

te rijden voordat de duisternis invalt. Je weet hoe donker het hier op het platteland kan worden.'

'Ik weet het,' zei ik. 'Ik ben voor donker thuis.'

Dat was een leugen.

Na het gesprek met mama ging ik aan de keukentafel zitten met de brief. Ik herkende het handschrift, de g met de lange krul en de kleine r, en als ik mijn ogen dichtdeed zag ik de allereerste brief voor me die elf jaar geleden was gekomen. Als ik mijn best deed, kon ik de brief nog ruiken, de bekende geur van papier en inkt, maar ook van iets anders. Iets vreemds.

Het begon allemaal op een koude, sombere donderdag. Op donderdag kwam de *Vika*, en mijn zus en ik lazen het tijdschrift meestal samen, waarbij ik over de schouder van Stína hing en zij bladerde. Eind 1966 had Stína geen interesse meer in het blad, dus ik las het in mijn eentje, terwijl Stína uit was met haar vriendinnen. Ik las de vervolgverhalen en de strips, maar vond de ingezonden brieven met de antwoorden van 'de postbode' het leukst. Op een zo'n donderdag trok een nieuwe rubriek in het tijdschrift mijn aandacht: penvrienden.

Ik had nog nooit eerder gedacht aan penvrienden of er een willen hebben, maar de afgelopen maand was ik eenzaam geweest. Sinds Stína was begonnen op het voortgezet onderwijs in Reykholt was ze vaker van huis en had ik niemand om mee te praten. Ik verveelde me.

Nadat ik even had nagedacht, pakte ik een vel papier en begon ik een advertentie op te stellen. *Beste Vika, schreef ik. Dank je wel voor het leuke blad. Ik zou penvrienden willen zijn met een jongen of meisje in de leeftijd van 13-16 jaar. Zelf ben ik 15 jaar. Mijn hobby's zijn...*

Stína kwam haar kamer uit terwijl ik probeerde te bedenken wat mijn hobby's waren. Ze ging voor de spiegel staan in de gang en begon haar schouderlange, blonde haar te kammen. Mijn pu-

berteit was gekomen met pukkels en vet haar, maar Stína werd alleen maar mooier, kreeg vrouwelijke vormen en een opvallende kaaklijn. Ik benijdde Stína echter vooral om haar goede humeur. Mijn stemmingswisselingen waren als het weer: altijd weer anders en onberekenbaar, terwijl Stína deed alsof de wereld alleen maar uit vrolijkheid en geluk bestond. Mensen wilden vast liever omgaan met iemand die de wereld zo bekeek dan met iemand als ik die overal over mopperde.

Ik kauwde op mijn potlood terwijl ik naar mijn zus keek.

In de brief kon ik zijn wie ik maar wilde. Ik hoefde helemaal niet de sacherijnige Marsí te zijn, maar ik kon ook mijn zus zijn. Blij, grappig en stralend.

Ik kon Stína *worden*.

Ik dacht even na en streepte toen dertien door en schreef er vijftien voor in de plaats. Ik noteerde de interesses van Stína, kunst en films, en ondertekende met *Lieve groet, Kristín Karvelsdóttir*.

Het was een klein, onopvallend leugentje, maar een jaar later correspondeerde ik nog altijd met mijn penvriend, een jongen die zichzelf Bergur noemde, en we besloten af te spreken. Hij reed de hele weg naar mijn woonplaats, maar niet om mij, Marsibil, te ontmoeten, maar de zestienjarige Kristín.

En toen was ze verdwenen.

Tien jaar lang had ik het vermoeden dat mijn penvriend schuldig was aan de verdwijning van Kristín, maar ik had gezwegen. Ik had niet durven toegeven dat het misschien allemaal mijn schuld was. Eerst had ik gewacht en gehoopt dat hij een verklaring zou sturen, mij zou vertellen dat hij niet was komen opdagen of had besloten het afspraakje af te zeggen. Maar er waren geen brieven meer gekomen in de tien jaar die waren voorbijgegaan sinds haar verdwijning.

Tot nu.

Donderdag 17 november 1977

Over de weg die huiswaarts leidt gaat een verhaal dat ongeveer zo verloopt: als je er in het donker over rijdt is er een kans dat je een vrouw langs de kant van de weg ziet staan die staat te liften. Als de chauffeur oogcontact maakt met de vrouw of langzamer gaat rijden, kan het gebeuren dat hij even later haar gezicht in de achteruitkijkspiegel ziet terwijl zij op de achterbank zit. Sommigen zijn er zo van geschrokken dat ze van de weg af reden.

Dergelijke verhalen gingen er ook over andere wegen op het platteland. Daarin was het meestal een man of een vrouw die langs de weg stond en in sommige verhalen hield de betreffende figuur een menselijk hoofd onder zijn arm. Zelf heb ik de vrouw nooit gezien, ondanks talloze ritten in mijn eentje over die weg in het donker, maar het valt niet te ontkennen dat velen hun leven hebben verloren op die weg. Ik vermoed echter dat dat meer te maken heeft met een combinatie van slecht onderhoud van de weg, duisternis, snelheid en vermoeidheid dan met een spook dat de auto binnenkomt.

Mama was het niet met mij eens.

Zij was vol van zulke verhalen, die ze oprecht geloofde en vreesde. Ik heb nog nooit iemand ontmoet die zo bijgelovig is. Zij was degene die in mijn oor fluisterde dat ik voor middernacht moest gaan slapen, want dan kwamen de kwade geesten. Ze klopte onder de tafel of op hout, zei dat spoken altijd tweemaal op een deur

kloppen en klopte daarom zelf altijd driemaal. Een keer had ze bijzonder veel geluk toen ze een hoefijzer vond bij ons in de tuin en dat hoefijzer hing nog altijd thuis boven de deur. Mama zei dat het geluk bracht, maar dat geloofde ik niet echt. Ons gezin had nooit veel geluk gekend.

Voordat ik de fjord in reed, nam ik een kleine omweg en stopte bij een kraam voor een worstje, frisdrank en een bekertje slappe koffie.

‘Hongerig?’ vroeg de vrouw aan de kassa. Haar tong tikte tegen haar gebarsten onderlip als de wijzers van een klok.

Ik had een hekel aan personeel dat een praatje probeerde aan te knopen, maar het lukte me toch een glimlach tevoorschijn te toveren. Ik gooide de rest van de koffie in de vuilnisbak en ging naar de wc, waar ik mij over de pot heen boog. Ik gaf niet over, maar mijn ogen traanden van de ammoniaklucht en ik kokhalsde een paar seconden, waarna ik mijn mond afdroogde en doortrok.

In de spiegel zag ik een vrouw met een kleine mond, dunne lippen en glanzende ogen die haar gezicht een ziekelijke gloed gaven. Ik walgde van haar. De slapeloosheid had me veranderd, had de huid van mijn gezicht laten zakken, als verf die nat is geworden.

De regen sloeg tegen de voorruit toen ik mijn weg vervolgde. Ik stopte een cassette in de autoradio en zette de muziek hard, zodat er geen ruimte overbleef voor gedachten en overwegingen. De vermoeidheid maakte dat ik meestal in een soort slaperigheid bleef hangen, de toestand vlak voor je in slaap valt, alleen kwam ik nooit zover, maar zat ik vast in die tussenfase, met een zwaar hoofd en zware oogleden en gedachten die doordenderden zonder dat ik er iets over te zeggen had.

Onderweg keek ik naar de kanten van de weg, stelde me het gezicht van een vrouw voor en vroeg me af waar dat verhaal vandaan kwam. Waarom stond daar een vrouw in haar eentje te liften? Of moest de vraag eigenlijk zijn: voor wie was ze op de vlucht?

Nátthagi – zo werd ons huis genoemd – lag hoog tegen een berghelling, net buiten het stadje Hvítárreyki, alsof het huis zich ervan wilde onderscheiden om zijn pracht te kunnen onderstrepen. En prachtig was het. De meeste huizen waren laag en niet heel opvallend. Ze waren niet gebouwd om de aandacht te trekken, maar om praktisch en goedkoop te zijn. Ons huis was een uitzondering. Het was bekleed met zwartgeverfde golfplaten, had een ingegraven kelder, en gekruiste raamstijlen. In het midden zat een zeshoekige uitbouw met grote boogramen en het dak was gesierd met een houten bord met een mooie krul aan het eind.

Toen ik klein was, bewonderde ik ons huis en zei ik trots dat ik woonde in het grote, zwarte huis buiten het stadje, maar ik nam nooit kinderen mee. Vanuit de verte was het imposant en mooi, maar eenmaal binnen kreeg je een heel ander gevoel. Met huizen is het net als met mensen, het uiterlijk vertelt maar het halve verhaal, en ik was ervan overtuigd dat de kinderen dat ook zouden voelen zodra ze binnenkwamen.

Niet dat de inrichting lelijk was of dat de meubels niet mooi waren. De muren waren bedekt met donker behang met patronen en op de vloer lagen allerlei tapijten en kleden. Donkerbruin, oranje of smaragdgroen van kleur. De meubels waren groot, zwaar en donker en in de kamer was een open haard die we in de winter aanstaken. Nátthagi had een gezellig thuis moeten zijn. Ik had mij juist goed moeten voelen als ik thuiskwam. Ik weet niet waarom dat nooit het geval was.

Met de tuin was het anders. Hoge populieren stonden om het erf en achter het huis lag een klein dennenbos dat zich tegen de berghelling uitstrekte. 's Zomers lag ik in het gras, staarde omhoog naar de hemel met de geur van planten in mijn neus en de zon in mijn gezicht en luisterde naar het ruisen van de bomen. Tegen de zuidelijke muur van het huis waren bedden waarin mijn zus en ik bieslook en tulpen hadden geplant, en daar waren ook bessen-

struiken waar wij in de herfst de bessen van plukten die we aten tot we buikpijn kregen.

Nu was papa gestopt met het opknappen van het huis. De verf op de golfplaten was gaan bladderen en de perken waren alleen nog maar aarde met dode planten erin. Het enige wat mijn ouders de afgelopen jaren in de tuin hadden gedaan, was het planten van een goudenregen, midden in het perceel. Ik heb hem nooit zien bloeien, want mijn bezoeken waren gebonden aan de winter, maar mama zei dat de gouden bloemen die in de zomer tot bloei kwamen haar aan Stína herinnerden.

Papa stond al op het stoepje toen ik het erf op reed. Hij spreidde zijn armen uit en omgaf me met een geur van ongewassen haren en zweet. Het woord *thuis* echode in mijn hoofd.

Sinds ik hiervandaan was vertrokken heb ik in veel huizen gewoond, maar geen ervan was *thuis*. Geen ervan gaf me hetzelfde gevoel dat ik nu kreeg nu ik voor mijn huis stond en de geur van mijn vader opsnoof. Ik wist welke geur mij binnen zou wachten, wist dat er in de keukenkast nog een pot jam stond die mijn oma tientallen jaren geleden had gemaakt, op welke plekken de vloerplanken kraakten en welke ramen nooit goed sloten. Soms had ik het gevoel dat dat huis altijd de enige plaats zou zijn die mij het gevoel gaf dat ik er hoorde te zijn.

‘Hé kruimel,’ fluisterde papa in mijn oor.

‘Papa,’ zei ik.

Papa zag eruit als altijd: diep gelegen, donkere ogen en grijze, borstelige wenkbrauwen. Dunne lippen, al was zijn glimlach breed. Toch was het lang geleden dat ik hem echt had zien glimlachen. Zelfs nu, nu hij mij zag, gingen zijn mondhoeken maar een klein beetje omhoog. De zorgenrimpels in zijn gezicht hadden hem ernstiger en grover gemaakt. Al het verdriet was op zijn gezicht te zien, het had hem getekend, zoals het ons allemaal had getekend.

Wij omhelsden elkaar lang, stevig en innig. Toen papa mij los-

liet, pakte hij mij bij mijn schouders en bekeek hij mij. ‘Je wordt zo volwassen. Hoe kan dat nou?’

‘Dat gebeurt. Dat weet je,’ zei ik. ‘De jaren gaan voorbij en je krijgt rimpels, grijs haar en slechte knieën.’

‘Onzin. Jij blijft altijd mijn kleine, mooie kruimel.’

Ik lachte en papa liet mijn schouders los. ‘Nou, kom binnen, kom binnen. Het is zo koud hierbuiten en we laten alle kou naar binnen.’

In de keuken stond mama in een pan te roeren die op te hoog vuur stond te pruttelen. Het aanrecht en de muur zaten vol gele vlekken en de lucht van kerrie was overheersend.

‘Marsi,’ zei ze met ongewoon diepe stem en ze keek me een paar seconden aan. Mama was niet zo van de omhelzingen, zij volstond met een glimlach van een gepaste afstand.

Ze was acteur geweest voor ze papa had leren kennen en rond 1950 speelde ze in twee voorstellingen in de schouwburg. Ze was Lillý in *Á flugi* en Ísabella in *Næturvökum*, wat haar enige bekendheid had opgeleverd. Toen leerde ze op een avond in een danszaal in het centrum van Reykjavík mijn vader kennen en werden ze verliefd op het eerste gezicht. Althans, zo gaat het verhaal.

Papa kwam uit een rijke familie die de legbatterij *Fjarðaregg* bezat, hier in de Borgarfjörður, en later een kippenlachterij. Hij was in een opstandige bui naar Reykjavík verhuisd en was geschiedenis gaan studeren en geen rechten, wat zijn ouders eigenlijk wilden, en weigerde in het familiebedrijf aan het werk te gaan. Hij maakte het eerste jaar van zijn geschiedenisstudie echter niet af, want mama was al snel zwanger nadat ze elkaar hadden leren kennen.

Oma en opa verdroegen mama niet. Ze vonden dat zij niet de juiste vrouw was voor papa, want ze was niet afkomstig uit een rijke familie van stand, maar was gewoon een dochter van een alleenstaande moeder die slechts met moeite het hoofd boven water hield. Maar omdat mama zwanger was en zij en papa hadden besloten te trouwen, konden ze niets anders doen dan zich

erbij neerleggen. Oma in ieder geval. Mama zei dat ze nauwelijks een woord met mijn opa van vaderskant had gewisseld voor hij stierf toen mama nog zwanger was van Stína. Papa zei dat opa een strenge en moeilijke man was geweest. Hij was zelf niet gelukkig en liet dat anderen voelen.

‘Ik was het slechtst voor wie ik het meest liefhad,’ zei papa een keer toen ik tien jaar oud was. ‘Dat is een zin uit de *Laxdæla Saga*, Marsí, en er zit wel iets in.’

Ik haalde mij neus op. ‘Moet dat niet andersom zijn? Moet je niet het best zijn voor wie je het meest liefhebt?’

‘Jawel, maar helaas is het meestal zo dat het zo uitpakt dat je het slechtst bent voor degene van wie je het meest houdt.’

Ik dacht er even over na en vroeg toen: ‘Was jouw papa slecht voor je?’

De glimlach op het gezicht van papa was niet verdwenen, maar veranderd: ‘Lieve kruimel, er is nog zoveel dat je niet begrijpt.’

Ik weet dus niet zoveel over de relatie van mijn vader en mijn opa, maar ik weet dat opa op een dag wakker werd, naar de kelder ging in Náthagi, en zich door het hoofd schoot met zijn jachtgeweer. Stína fluisterde lang daarna tegen mij dat er overal bloed was geweest, tegen de muren en op het plafond. Op een dag slopen we met zijn tweeën naar de kelder, hielden elkaar bij de hand en probeerden resten van bloed te vinden. De muren waren vies, maar niet rood, eerder bruin, alsof iemand er poep over had uitgesmeerd.

‘Dat is bloed,’ hield Stína vol. ‘Bloed kan ook bruin zijn. Zeker oud bloed.’

‘Je houdt me voor de gek.’ Ik wist heel goed dat bloed rood was en niet bruin.

Later ging ik alleen de kelder in, likte aan mijn vinger en streek ermee over de muur. Mijn vinger liet een streep na in de viezigheid en ik stak hem in mijn mond, probeerde te ontdekken of hij naar bloed smaakte. Ik wist het niet zeker.

Nadat opa was gestorven bleef oma alleen achter in Nátthagi, maar ze was oud geworden voor haar leeftijd. Mama wilde niet naar het platteland verhuizen, want als acteur lagen de kansen in Hvítárreyki niet voor het oprapen. De plaats telt nu zo'n negenhonderd inwoners, maar ik herinner me dat toen ik zeven jaar was de duizendste inwoner werd verwelkomd. Sindsdien is het aantal inwoners afgenomen, vooral omdat de fabriek waarin textiel werd geproduceerd sloot en naar een plaats dichterbij zee werd overgebracht. Het stadje was het grootste in dit gebied, lag tussen Húsafell en Reykholt, op de oevers van de Hvítá. Die rivier, met blauw en ijskoud water, stroomde door ons stadje vanuit de Langiökull en de Eiríksjökull, die je aan het eind van de fjord kon zien glinsteren.

Mama verhuisde na wat lichte overreding, zowel omdat ze van papa hield als omdat ze toch al zwanger was, waardoor haar acteursdroom waarschijnlijk toch geen werkelijkheid kon worden. Stína werd geboren in de lente, als een lammetje, ruim een jaar na die avond in het centrum van Reykjavík. Ze had blond haar en grote, blauwe ogen die deden denken aan het water van de Hvítá.

Oma leefde nog een jaar nadat Stína was geboren en toen zij stierf, erfde papa zowel de legbatterij als Nátthagi. Toen ik twee jaar later ter wereld kwam was Stína nog niet begonnen met praten, maar drie weken later zei ze haar eerste woordje: Marþí. Haar eigen versie van mijn naam, Marsibil. Vanaf dat moment werd ik alleen nog maar Marsí genoemd.

Nu, vierentwintig jaar later, stond mijn moeder in de keuken van Nátthagi, die geurde naar kerrie, en haar toneelcarrière was een verre herinnering die ze steeds weer ophaalde, net zoals sommige kranten af en toe artikelen publiceren in de trant van: *Wat is er geworden van de veelbelovende acteur Nína Sveins?*

‘Je bent laat, Marsí,’ zei mama. ‘Ik dacht dat je van plan was om rond de middag van huis te vertrekken.’

‘Het werd iets later.’

‘En wat zie je eruit. Wat is er met je haar?’ Mama boog haar hoofd iets opzij en keek even naar me voor ze dichterbij kwam en met haar vingers over mijn hoofd streelde, zacht en rustig. Ik kreeg kippenvel op mijn rug toen ik haar nagels over mijn schedel voelde gaan. Ze stopte in mijn nek en pakte mijn haar vast, alsof ze wilde voelen hoe dik het was. Ze glimlachte vaag. Haar glimlach was net zo rood als haar nagels, maar terwijl die onberispelijk en glanzend waren, waren haar lippen droog en de kleur liep uit in de rimpels rond haar mond.

‘Wat?’ vroeg ik.

‘Wat zit je dwars?’

‘Niets.’

Mama liet mijn haar los en begon weer in de kerrie te roeren. ‘Je kunt altijd met mij praten, Marsí. Dat weet je.’

‘Dat weet ik.’

‘Ga je nog naar je afspraken?’

‘Ja,’ loog ik. Ik was gestopt met naar de psycholoog gaan nadat hij een *gedetailleerder assessment* van mij wilde laten maken. Ik had begripvol geknikt en was nooit meer teruggekomen.

‘Je bent precies je vader, je loopt niet met je gevoelens te koop.’

‘Moet dat dan?’

‘Nee, nee. Dat niet. Maar soms is het goed om over dingen te praten.’

‘Misschien.’

Mama schepte het prutje in kommen en gaf ze aan mij om op tafel te zetten.

‘Ik ben uitgehongerd,’ zei papa toen we allemaal zaten en hij begon meteen te eten. De gele kerriesaus liep langs zijn kin.

‘Ik herinner me niet wanneer er voor het laatst vlees in de curry zat,’ zei ik.

De currygerechten van mijn moeder waren nooit twee keer hetzelfde en je wist nooit wat erin zat. Ze maakte ze als ze de koelkast moest leegmaken en ik herinner me dat er weleens stukjes in zaten

waar je eindeloos op moest kauwen en later buikpijn van kreeg.

‘Er zit kip in,’ zei mama. ‘We hadden zoveel dat ik besloot het recept te veranderen. Het kan er niet slechter van worden.’

‘Nee, zeker niet,’ zei ik, maar mijn maag begon meteen op te spelen. Ik verdroeg geen kip, hoe hij ook werd bereid. Een rechtstreeks gevolg van te vaak de kleine, witte lichaampjes aan haken te hebben zien hangen in het vogelslachthuis. Ik roerde met mijn vork in het eten. Het had een wonderlijke kleur, ergens tussen geel en bruin in. Ik viste er een stukje aardappel uit en bekeek het goed voor ik het in mijn mond stak.

Mama keek hoe ik kauwde. ‘Je bent zo dun geworden, Marsí. Wie had dat kunnen denken?’

‘Wat bedoel je?’

‘Je was altijd zo zacht.’

‘Zacht?’

‘Zachte vormen. Je was al zo snel vrouwelijk. Met borsten en heupen. Net twaalf jaar. Begon al op je elfde te menstrueren.’

‘Mama.’ Ik voelde dat ik bloosde. Toen ik al op mijn elfde ongesteld werd, dacht ik dat ik doodging en vertelde het aan Stína, maar zij lachte alleen maar en vroeg of ik echt zo dom was.

‘Doe niet zo gevoelig,’ zei mama. ‘Alle vrouwen menstrueren.’

‘Ik was geen vrouw. Ik was een kind.’

‘Soms denk ik dat jij nooit een kind bent geweest,’ zei mama.

‘Doe niet zo, Nína. Ik weet nog heel goed hoe Marsí hier half-naakt rondrende,’ zei papa.

‘Je had het altijd warm,’ zei mama. ‘Je wilde nooit kleren aan.’

‘Zelfs bij de opvang,’ zei papa. ‘Mama ging je een keer halen en je was verdwenen. Ze vonden je achter het gebouw met een of andere jongen, allebei naakt. Hoe heette die jongen ook alweer, Nína?’

‘Dat was Árni Jakob. Hij werkt nu in de winkel. De zoon van Jonni en Ninna.’

‘O ja. Herinner jij je hem nog, Marsí? Was hij niet een jaar jonger?’

Ik knikte, nam nog een hap en probeerde een ander gespreksonderwerp te bedenken. Wat dan ook. Toen ik probeerde te kauwen, was het of er iets in mijn keel bleef steken.

‘Hij kwam hier een keer op bezoek en toen gingen jullie samen in bad,’ vervolgde mama.

‘Was hij niet degene die...’ vroeg papa.

‘Ja, precies, hij was het die in het bad poepte.’

Mama lachte en papa deed mee. Hun gele tanden glinsterden.

Ik nam een slok water, schraapte mijn keel, maar de hap bleef in mijn keel steken.

‘Gaaf het?’ vroeg papa toen hun lachbui over was.

Ik was begonnen te kokhalzen en stond snel op. ‘Sorry.’

In de keuken probeerde ik krachtig te hoesten, maar het hielp niet. Het bloed schoot naar mijn hoofd terwijl ik om beurten kokhalsde en hoestte.

Papa verscheen net op het moment dat er iets uit mijn keel schoot, een geelbruin, slijmerig brokje dat op de grond terecht kwam. Ik voelde nog steeds iets achter in mijn keel en op mijn tong, dus ik stak mijn vinger in mijn keel en trok er een lange streng haren uit.

Na het eten gingen we in de kamer zitten. Normaal gesproken zouden we televisie hebben gekeken, maar omdat er geen uitzendingen waren op donderdagen luisterden we naar het hoorspel *Þrír skálfar* (Drie schelmen) op de radio en er stond een fles jenever geopend op tafel. Precies zoals vroeger ging het er bij deze jaarlijkse bijeenkomst om dat we bij elkaar zaten, dronken en zwegen. Een soort gezinstraditie die wij hadden ingesteld.

Na een poosje kreeg papa een telefoontje en moest hij even naar de legbatterij. Sinds ik mij kon heugen had papa altijd ’s avonds plotseling weg gemoeten en kwam hij vaak pas thuis als iedereen sliep. Ik begreep nooit waarom de kippen hem altijd zo laat op de avond nodig hadden.

Mama viel even later in slaap, met haar mond een stukje open. Ze snurkte niet direct, maar ademde luid. Ik keek naar haar, hoe ze in de stoel zat te slapen, zoals zo vaak daarvoor. Ik wist niet goed hoe ik mij voelde als ik naar haar keek. Toen ik klein was had ik haar bewonderd, gehaat en alles wat daartussen zat, maar nu voelde ik vooral medelijden.

Ik zette de radio zachter, schonk mijn glas bij en stond op.

Het huis was weinig veranderd sinds ik er gewoond had, dezelfde foto's hingen aan de muur en dezelfde siervoorwerpen stonden op de planken. Mijn kamer was ook precies zoals ik hem had achtergelaten. Aan de muur hing een kurken prikbord met foto's van acteurs en zangers en het vliegticket van toen we naar Denemarken gingen, twee jaar voor de verdwijning. Nu trok ik de bureaustoel naar de kledingkast en reikte naar de bovenste plank. Daar stond nog altijd de schoenendoos vol met brieven die ik tien jaar geleden had ontvangen.

Zo'n twee weken nadat mijn advertentie in de *Vika* stond, kwam er een reactie. Ik nam de brief mee naar mijn kamer, deed de deur achter mij dicht en scheurde de envelop open.

Hallo Kristín,

Ik zag je advertentie en vond haar interessant. Ik besloot je te schrijven, in de hoop dat we penvrienden kunnen worden. Een klein beetje over mij: ik heb een jongere broer, speel piano en houd van dieren, vooral honden. Ik word over een week 17 jaar en haat verjaardagen (ik weet het, idioot!). Als je interesse hebt zou het leuk zijn als je iets meer over jezelf vertelt.

*Hoopvolle groet,
Bergur*

Bergur en ik schreven bijna een jaar met elkaar, om de twee weken een brief, dus er zaten rond de twintig brieven in de schoenendoos. Ik was blij dat ik de brieven niet had die ik zelf schreef en die lieten zien wat een kinderlijk meisje ik was geweest. Daarin gebruikte ik de naam Stína, maar ik was een combinatie van ons beiden. Ik schreef woorden die zij gebruikte en vertelde haar verhalen. Stína was altijd zo overdreven en vond dingen niet gewoon leuk, maar *bewonderde ze*. Ze bewonderde filmsterren en zangers, leraren en vriendinnen, boeken en liedjes. In het begin was ik waarschijnlijk meer Stína dan mijzelf, maar naarmate de tijd verstreek vertelde ik hem meer over mij. Over Marsí. Ik corrigeerde zelfs altijd de tekst tot ik precies degene was die ik wilde zijn. Dat was gemakkelijk, als ik iets doms had opgeschreven streepte ik het gewoon door. Van de brieven die ik ontving vermoedde ik niet dat ze waren herschreven en overdacht, ze leken juist levendig en oprecht.

De eerste brieven waren nogal kort. We spraken over onze hobby's en vertelden over onszelf. Naarmate er meer brieven kwamen, werden ze persoonlijker en de gevoelens werden warmer. Ik zag zinnen als *ik heb het gevoel alsof ik nooit ergens bij hoorde* en *het lijkt alsof we elkaar nu al goed kennen*. Destijds hadden die woorden mij in het hart geraakt, maar nu bloosde ik bij de gedachte aan hoe goedgelovig ik was geweest. De meeste pubers hebben dit soort gevoelens, maar ik dacht dat ik speciaal was, dat deze jongen mij begreep en dat onze vriendschap heel bijzonder was. Nu zag ik iets heel anders en duisterders.

Ik gooide de inhoud van mijn glas achterover en las verder. Ik scande de zinnen snel en had er moeite mee de brieven te lezen zonder te zweten. De laatste brief was het moeilijkst. Hij had al een paar keer voorgesteld om af te spreken, zei dat hij zijn rijbewijs had gehaald en naar Hvitárreyki wilde komen, maar ik had er niet op gereageerd. Het probleem was duidelijk: ik was niet de zestienjarige Kristín, maar de net veertien jaar geworden Marsibil. In de laatste brief schreef hij echter: *Ik denk dat de brieven*

ons in staat hebben gesteld om oprecht en open te zijn en ik wil je echt ontmoeten. Ik kan naar je toe komen, als je wilt, maar ik moet bekennen dat ik niet helemaal eerlijk ben geweest over alles. Ik kan dat beter uitleggen als we elkaar zien. Sommige dingen kun je in brieven niet zeggen.

Deze woorden hadden de doorslag gegeven en ik ging ermee akkoord mijn penvriend te ontmoeten. *Tien uur, vrijdag 17 november, bij de brug over de Hvítá*, schreef ik en ik begon de dagen af te tellen.

Toen het 17 november was, kon ik nauwelijks stil blijven zitten van spanning. Maar toen... was ik er niet op de afgesproken tijd. Stína was die avond bij een vriendin en had om de een of andere reden besloten om eerder naar huis te gaan. Ze vertrok vlak voor tien uur en wilde de tweeënhalve kilometer van het stadje naar ons huis te voet afleggen.

Om middernacht, die 17e november 1967, werd de bebloede jas van Stína gevonden bij de brug over de Hvítá. Stína zelf kwam nooit thuis en is nooit gevonden. Nog altijd zijn er geen andere aanwijzingen aan het licht gekomen over de verdwijning.

Ik sloot mijn ogen even terwijl mijn borst door pijn werd samengeknepen en ademde in. Toen pakte ik de brief die een paar dagen geleden in de brievenbus was gevallen en vergeleek hem met de eerste brief van mijn penvriend.

Hoopvolle groet stond in allebei de brieven, in hetzelfde handschrift.

Kristín

*Herfst 1966**Ik wil verdwijnen.*

Mensen verdwijnen voortdurend. De wereld is zo groot en een mens is zo klein dat het geen enkele moeite zou moeten kosten om te verdwijnen en nooit meer te worden teruggevonden. Die woorden echoën door mijn hoofd als mijn naam wordt geroepen, en in het klaslokaal is er geen ontkomen aan.

Ik loop heel langzaam naar het bord tot ik voor de klas sta. Meestal ben ik niet zenuwachtig, maar nu kijken er zoveel nieuwe gezichten naar mij dat er een soort verlegenheid over mij komt.

De onbekende gezichten zijn van kinderen uit Varmaland, de Heiðiskóli, Kleppjárnsreyki en andere scholen in Borgarfjörður. Natuurlijk zijn er ook bekende gezichten bij van de basisschool in Hvítárreyki, maar die zijn in de minderheid. We zijn hier allemaal bij elkaar gevoegd voor het voortgezet onderwijs in de Reykholtsskóli, en over twee jaar zal ik eindexamen doen en dan eindelijk kan ik naar de kunstacademie, iets waar ik al zo lang van droom. Maar voor het zover is moet ik mijn IJslandse spreekbeurt houden waar ik razendsnel iets voor heb neergepend en die verschrikkelijk slecht is.

‘Ga je gang, je kunt beginnen, Kristín,’ zegt de leraar.

‘Bedankt.’ Ik schraap mijn keel en kijk naar de kinderen in de klas.

Málfríður weet dat ik mijn huiswerk niet heb gemaakt en ik zie

dat ze moeite heeft haar lachen in te houden. Dan kruist mijn blik die van Gústi, die glimlacht en knikt, alsof hij me wil aanmoedigen, dus ik haal diep adem en begin.

‘Je bent onuitstaanbaar,’ zegt Málfríður als we de klas uit lopen. ‘Nee, serieus, Stína. Je. Bent. Onuitstaanbaar.’

‘Wat?’ Ik probeer een grijns te onderdrukken. Mijn spreekbeurt ging beter dan ik had durven hopen. Na de eerste minuten kwam ik op gang en bleek dat ik meer over het onderwerp wist dan ik dacht. Wie had dat kunnen denken?

‘Je zei dat je er niets van afwist en toen hield je niet meer op met praten,’ zegt Málfríður.

‘Ik kreeg de geest.’

‘De geest? Wat ben jij? Wie ben jij?’ Ze kijkt me nieuwsgierig aan. ‘Zelfs de leraar klapte na afloop. Letterlijk. Hij klapte!’

Málfríður deed of ze moest overgeven, maar Gústi geeft me een klopje op mijn rug. ‘Ik wist wel dat ze het kon.’

‘Stína is altijd zo geweest,’ zegt Guðrún. ‘Ze klaagt en ze klaagt en dan doet ze het helemaal goed. En bovendien maakt ze schilderijen als Da Vinci en gaat ze zelfs kunst studeren.’

‘Of als Mary Cassat,’ val ik haar in de rede.

‘Wie?’

‘Ach, laat maar.’

‘Waar ga je kunst studeren?’ vraagt Gústi.

‘In Kleppjárnsreyki. Het is alleen maar een cursus van twaalf weken, twee avonden in de week.’ Ik zei het luchtig, maar ik was zo trots als een pauw.

Halldóra, de tekenlerares, had mij een paar dagen geleden gevraagd even bij haar te komen. Zij geeft tekenles op mijn oude basisschool en hier in Reykholt.

‘Ken je Ívar nog?’ vroeg ze. ‘Die kunststudent die afgelopen lente een paar keer met mij meeliep?’

‘O ja. Hij wilde toch tekenleraar worden?’

‘Dat klopt. Er moeten in de herfst een paar cursussen worden gegeven in Kleppjárnsreyki,’ zei ze. ‘Typen, Deens, Engels en Ívar gaat daar kunst doceren. Dat zou ideaal zijn voor jou.’

‘Voor mij?’

Halldóra had gezegd dat ik wel nog wat jong was voor een cursus, maar ze zou met mijn ouders praten en wist zeker dat ze het goed zouden vinden dat ik zou deelnemen, want het was een goede basis voor het voortgezet onderwijs.

‘Ze is speciaal gevraagd om te komen,’ zegt Guðrún.

‘Wanneer begin je?’ vraagt Gústi.

‘Vanavond.’

‘Onuitstaanbaar,’ herhaalt Málfríður en ze gaat op het grasveld bij school liggen.

Guðrún en ik gaan naast haar zitten, maar Gústi loopt een eindje door en begint het gras los te woelen.

‘Wat doen jullie dit weekend?’ vraagt hij.

‘Er is een feestje bij Snorri,’ zegt Málfríður. ‘Iedereen gaat.’

‘Wie is iedereen?’ vraagt Guðrún met haar handen diep in haar zakken.

‘Gewoon, iedereen die ertoe doet,’ zegt Málfríður zonder naar Guðrún te kijken.

Ze mogen elkaar niet zo, maar verdragen elkaar vanwege mij. Het zou moeilijk zijn om twee personen te vinden die meer van elkaar verschillen. Málfríður begon dit voorjaar op de Hvítárreykjaskóli, toen haar vader predikant werd in het stadje. Ze had eerder in Reykjavík gewoond en vond het verschrikkelijk dat ze naar het platteland moest verhuizen. De eerste dag stond ze met een boos gezicht voor ons en toen de leraar haar vroeg iets over zichzelf te vertellen, zei ze dat haar ouders haar hadden gedwongen naar deze uithoek te verhuizen, tegen haar wil. Ik was de enige die lachte en kreeg als dank een klein lachje terug van Málfríður. Vanaf dat moment waren we vriendinnen.

Guðrún heeft hier echter altijd gewoond, precies als ik, en zegt

vaak dat ze nooit ergens anders zou willen wonen. Ze houdt van dieren en bergen en we hebben ontelbare verstopplekjes in de omgeving van het stadje waar we heen gingen toen we klein waren. We namen boterhammen mee en deden of we met zijn tweeën in de natuur gingen wonen: van bessen en schapenzuring leven en water drinken uit de Hvítá. Soms liepen we helemaal naar de Hraunfoss, gingen bij de Barnafoss zitten en staarden naar de rivier terwijl wij ons verbeeldde dat we de twee kinderen zagen die daar volgens het volksverhaal waren verdronken.

Málfríður is net zo donkerharig als Guðrún blond is. Net zo lang en slank als Guðrún klein en mollig is. Bovendien zijn ze tegengesteld wat humeur betreft. Guðrún is altijd blij, lief en lachend, terwijl Málfríður over alles en iedereen wat te zeggen heeft. Ze is scherp, neemt risico's en het is nooit rustig om haar heen.

‘En wie doen ertoe, Málfríður?’ vraag ik.

‘Nou, Gísli en Ómar en...’ Málfríður somt iedereen op die zij blijkbaar interessant genoeg vindt en als ze niemand meer kan bedenken, zwaait ze haar haar naar achteren en herhaalt: ‘We moeten gaan.’

‘Wat vinden jullie? Moeten we gaan?’ vraag ik en ik kijk naar Guðrún en Gústi.

‘Ja, als iedereen gaat,’ zegt Guðrún.

Guðrún en ik lachen naar elkaar en ik weet precies wat ze denkt.

‘En jij, Gústi?’ vraagt Guðrún. ‘Ga jij?’

‘Natuurlijk ga ik,’ zegt Gústi met zijn neus in de lucht. Net als Guðrún ken ik Gústi al zo lang ik mij kan herinneren. Hij liep vaak samen met Marsí en mij naar school, hij kwam altijd net de deur uit als we langs zijn huis kwamen. Hij is eigenlijk onze buurjongen, want het huis van zijn ouders staat ook net buiten het stadje, al zit er nog zo'n anderhalve kilometer tussen onze huizen.

‘Geweldig,’ zeg ik.

Op dat moment gaat er een raam open op de bovenverdieping van de school, de bel gaat als teken dat we naar binnen moeten.

We staan niet meteen op, we laten alle anderen voorgaan en volgen als laatsten in de rij.

Dat denken we tenminste.

Katrín verschijnt achter ons met een dik boek in haar armen. Ze kiest meestal een stil plekje op het schoolplein, waar ze de hele pauze in haar eentje zit te lezen.

‘Katrín,’ zegt Málfríður met een overdreven lieve stem.

Katrín lacht en lijkt nogal argwanend, omdat iemand iets tegen haar zegt.

‘Ga jij naar het feestje?’ vraagt Málfríður.

‘Welk feestje?’

‘Dit weekend. Heb je daar niets over gehoord?’

Katrín schudt haar hoofd.

‘Je moet komen,’ zegt Málfríður.

‘Nee, ik...’ zegt Katrín, maar Málfríður legt een hand op haar schouder.

‘Serieus, het zou zo leuk zijn als je ook komt.’ Dan begint ze zachter te praten. ‘En Böðvar vroeg of jij er ook zou zijn.’

Katríns ogen lichten op, er verschijnen roze vlekken op haar wangen en ze knikt. ‘Oké, misschien kom ik wel.’

Katrín is al sinds ik mij kan herinneren verliefd op Böðvar en iedereen op mijn oude school wist dat, zelfs de onderwijzers. Ik ben er zeker van dat het voor iedereen duidelijk is, behalve voor Böðvar, die niets in de gaten heeft als het niet met machines of auto’s te maken heeft. Zijn vader repareert auto’s in hun garage en Böðvar helpt hem. Hij komt soms met zwarte handen, en zelfs een zwart gezicht, naar school.

‘Geweldig. Ik kijk ernaar uit je te zien,’ zegt Málfríður en de toon in haar stem maakt dat ik een knoop in mijn maag voel.

‘Wat was dat?’ fluister ik naar haar als we binnen zijn. ‘Waarom vraag je haar?’

‘Ze is altijd alleen en ik denk dat ze het leuk zou vinden om te komen.’

Ik sla mijn armen over elkaar. ‘Werkelijk.’

‘Werkelijk.’ Málfríður geeft me een arm. ‘Ik kan heus wel aardig zijn.’

Ik schater het uit. ‘Ja, ja. Dat zal wel.’

Málfríður heeft de neiging sarcastisch te zijn en recht op haar doel af te gaan, maar diep vanbinnen is ze een goed mens en meent ze het niet zo slecht. Jammer genoeg blijft die kant van haar meestal verborgen.

Verschenen van Eva Björg Ægisdóttir:

IJslandse moorden-serie

Vanuit het duister

Ijskoude leugens

Schaduw in de nacht

In nevelen gehuld

Sneeuwblind

Slapeloos

Eerste druk januari 2026

Oorspronkelijke titel *Heim fyrir myrkur*

Oorspronkelijke uitgever First published in Iceland as *Heim fyrir myrkur* by Veröld Publishing, Reykjavík 2023, first published in the United Kingdom by Orenda Books 2025

Copyright © Eva Björg Ægisdóttir, 2023

The moral right of the author of this work has been asserted in accordance with the Copyright, Designs and Patents Act 1988

Copyright © 2026 voor deze uitgave Uitgeverij De Fontein, Utrecht

Vertaling Willemien Werkman

Omslagontwerp en -beeld Studio Vonk & De Boer, Utrecht

Opmaak binnenwerk Crius Group

ISBN 978 90 261 7939 6

ISBN e-book 978 90 261 7940 2

ISBN luisterboek 978 90 261 7941 9

NUR 332

www.uitgeverijdefontein.nl

Uitgeverij De Fontein vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Alle personen in dit boek zijn door de auteur bedacht. Enige gelijkenis met bestaande – overleden of nog in leven zijnde – personen, anders dan die in het publieke domein thuishoren, berust op puur toeval.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch, door geluidsopname- of weergaveapparatuur, of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining niet toegestaan.